

การศึกษา

เรื่องของความเชื่อ

โดยทั่วไปเมื่อเอ่ยถึง “ความเชื่อ” ย่อมเข้าใจได้ว่าหมายถึง การเห็นตามด้วย ความมั่นใจ ความไว้วางใจ การยอมรับ การเชื่อฟังและพร้อมที่จะประพฤติตามแนวทางนั้นโดยไม่เปลี่ยนแปลง ทั้งนี้ ก่อนที่จะเชื่อสิ่งใด เราพึงตระหนักถึงกาลามสูตรที่พระพุทธเจ้าได้ทรงแสดงไว้เพื่อไม่ให้พุทธศาสนิกชนเชื่ออย่างมกมายไร้เหตุผล แต่ต้องใช้ปัญญาพิจารณาไตร่ตรองเสียก่อนว่ามีประโยชน์หรือโทษอันใด แล้วจึงปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติตามนั้น

ในทางวิชาการได้มีการศึกษาเรื่องความเชื่อไว้เช่นกัน ในทางปรัชญา พจนานุกรมศัพท์ปรัชญาฉบับราชบัณฑิตยสภา อธิบายว่า ความเชื่อ (belief) หมายถึง การยอมรับว่าประพจน์ใดประพจน์หนึ่งเป็นจริง หรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งมีอยู่จริง ตามปรกติ ความเชื่อที่ว่าประพจน์เป็นจริง ขึ้นอยู่กับการไตร่ตรองและการอนุมาน (inference) ส่วนความเชื่อว่สิ่งต่าง ๆ มีอยู่จริงนั้นมักเกิดจากประสบการณ์ตรง ไม่ต้องอนุมาน

ในทางมานุษยวิทยา คณะกรรมการจัดทำพจนานุกรมศัพท์มานุษยวิทยา สำนักงานราชบัณฑิตยสภา อธิบายว่า ลัทธิความเชื่อ (cult) หมายถึง การนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์รูปแบบหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วย ความเชื่อ พิธีกรรม และแบบแผนการปฏิบัติ แตกต่างไปจากศาสนากระแสหลักที่คนส่วนใหญ่ นับถือ ซึ่งสิ่งที่นับถือนี้อาจเป็นวิญญาณที่มีอยู่ในธรรมชาติ ความศักดิ์สิทธิ์หรือความสามารถของบุคคลที่เคยมีชีวิตอยู่จริงในอดีตหรือในเรื่องราวที่เล่าสืบต่อกันมาแต่ไม่มีตัวตนจริง ๆ ในอีกความหมายหนึ่ง ลัทธิความเชื่อ หมายถึง การนับถือบูชาบุคคลที่มีคุณสมบัติพิเศษ อาจเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณหรือทางศาสนา ที่ตั้งดูดสาวกด้วยการปฏิบัติตนต่างออกไปจากที่ศาสนิกทั่วไปปฏิบัติ หรือด้วยคำสอนที่ต่างไปจากในศาสนากระแสหลัก ทำให้ได้รับความนิยมและเคารพบูชาจากผู้ที่เลื่อมใส มีการสร้างแบบแผนการปฏิบัติและจัดการความสัมพันธ์ของกลุ่มเป็นการเฉพาะ เกิดเป็นชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตน.

จินดารัตน์ โพธิ์นอก